

Granskningsrapport Tyska

Granskningsunderlaget utgörs av självvärdering enligt *Handläggningsordning för interna utvärderingar av huvudområden och utbildningsprogram*, matris över examensmålens uppfyllande, betygskriterier för examensarbete för grund- och avancerad nivå, skriftliga utlåtanden om examensarbeten, kursplaner, websida mm.

Nämnden har granskat de skriftliga underlagen och har vid två tillfällen (2014-11-20 och 2014-12-18) fört dialog med Gudrun Brundin, Anneli Fjordevik, och Christine Fredriksson från huvudområdet Tyska.

Rapporten sammanfattar skriftliga underlag, dialog och nämndens analys utifrån de punkter som tas upp i handläggningsordningen.

Huvudområdets speciella kunskapsbidrag och dess profil vid Högskolan Dalarna

Tyska vid HDa har stor innehållslig bredd och innefattar såväl lingvistik, språkfärdighet, litteratur som didaktik. Tre hörnpelare framhålls *Kvalitet*, *Vetenskaplig grund* och *Mångfacettering*. Utöver den innehållsliga bredden karaktäriseras *mångfacettering* av ett flexibelt kursutbud med både fristående kurser, kurspaket och uppdragsutbildningar beställda av Skolverket för Lärarlyftet, samt en bred lärarkompetens som möjliggör handledning av examensarbeten med stor ämnesspridning. *Kvalitet* definieras som, att en vetenskaplig och professionsbunden utveckling ständigt sker, att många av ämnets lärare har haft olika forskningsuppdrag de senaste åren, och att en del lärare är lärarutbildade.

Sin särskilda nisch finner Tyska i den nätbaserade undervisningen och arbetar ständigt med att förbättra den och hitta nya undervisningsformer.

Nämndens kommentar

Tyska anser sig inte ha någon tydlig identitet i vid Högskolan. Styrkan har varit att undervisningen vid HDa är nätbaserad, men det är problematiskt om arbetsformen samtidigt är profilen. Med fler nättaktörer måste huvudområdet hitta en tydligare profil i relation till ämnesinnehåll och eventuellt kan detta ske i samverkan med andra språkämnen med liknande behov.

Ett dilemma som identifierats är att profilera sig för mycket och samtidigt kunna ge bredden, men möjligheter finns för lingvistik och litteratur att profileras var för sig.

Lärarkompetens

Inom tyska vid Högskolan Dalarna finns idag sju (varav en är tjänsteledig) fast anställda lärare, som till olika grad och omfattning medverkar i utbildningen av studenter i tyska på grund- och avancerad nivå.

Tyska har fem disputerade lärare och två adjunkter. En av de litteraturvetenskapligt inriktade lektorena har docentkompetens. Fyra av de disputerade lärarna har genomgått

högskolepedagogisk utbildning om 15 hp och tre av dem har också genomgått handledarutbildning för att handleda forskarstuderande.

Tre av de disputerade lärarna är inriktade mot språkvetenskap och två mot litteraturvetenskap. Många av lärarna har de senaste åren varit forskningsaktiva bl.a. genom högskolans satsningar inom NGL, vilket dock kommer att minska i omfattning under det kommande året. De verksamma lärarna har, förutom sina specifika kompetens- och forskningsområden, också flera års erfarenhet av högskoleundervisning i tyska på grund- och/eller avancerad nivå och en stark förankring inom ungdomsskolan, vilket medför en stor öppenhet för didaktiska frågeställningar. (Fem av de sex fast anställda lärarna är lärarutbildade.) Alla lärare har erfarenhet av såväl campus- som distansundervisning i tyska.

De flesta av lärarna vistas kontinuerligt under bestämda dagar på plats vid campus i Falun, men all undervisning sker via nätet. Alla lärarna träffas ett par gånger per termin fysiskt men flera av lärarna finns på plats i Falun mycket oftare än så. Lärarna har gemensamma ämnesmöten över nätet varannan vecka.

Nämndens kommentar

Tre lärare saknar högskolepedagogisk utbildning varav en har en mindre kurs BHU från Stockholms universitet, men den gav tidigare inga högskolepoäng. Två lärare är gymnasielärare i grunden. Nämnden rekommenderar att de går BHU.

Forskningsförankring

Mycket av undervisningen handlar om språkfärdighet vilket beror på att det tar tid att uppnå en akademisk nivå i språket. De senaste åren har tyska arbetat för att bygga in vetenskapliga artiklar i undervisningen redan från grundnivå. Detta främst i kursen *Modern tyskspråkig litteratur* där studenterna i anslutning till några av de lästa verken även ska redogöra för huvuddragen i några mindre omfattande vetenskapliga artiklar (alternativt utdrag) som behandlar den lästa litteraturen.

Nämndens kommentar

Detta är en viktig del av progressionen och en särskild kvalitet som skulle vara en viktig del av ämnets profil.

I de valbara kurserna i magister finns en tydlig koppling till lärarnas forskningsområden men inte på kandidatnivå.

Forskningsaktivitet

Ungefär en lärare per år på ca 30 % har varit forskningsaktiva inom NGL, men det finns exempel på mer. Det har gjorts mycket läromedelsutveckling inom ämnet vilket inte givet framgår av publikationstabellen. Inga forskningsmedel är på väg in.

Nämndens kommentarer

En del av forskningsidentiteten handlar om nätbaserad undervisning. Lärarnas forskningsverksamhet har också dominerats av NGL-projektet, vilket dock är på väg att avslutas. Nämnden ser det som problematiskt om forskningen enbart berör undervisningsformer inom NGL (jfr även profilering där nätbaserad undervisning framhålls), det är väsentligt att även profilera sig innehållsligt. Det finns därför behov av att överväga omorientering mot t ex KIG,

lärarutbildningen eller mot någon annan form av gemensamt forskningsprojekt. Forskarna skulle också behöva vara mer aktiva i att söka interna och externa forskningsmedel.

Utbildningens progression på grundnivå

Tyska har medvetet valt bredd för att möjliggöra vidaregång vid andra lärosäten, något som är kutym nationellt. Det finns en liten (4,5 hp) inriktning i valet mellan litteratur och lingvistik på grundnivå 1, nästa fördjupning kommer vid examensarbetet.

Utbildningen är inriktad på språkfärdighet, men i självvärderingen anges att det ställs högre krav på kunskap beträffande områdets vetenskapliga grund samt teori och metod på grundnivå 2.

Det ges dock ingen metodkurs på grundnivå 1, och ingen gemensam teori/metodkurs på grundnivå 2. På grundnivå 1 finns motsvarande "B-uppsats" men inget "A-PM" där formalia tränas.

Nämndens kommentarer

Nämnden befarar att upplägget av kandidatnivån med den explicita satsningen på bredd leder till att studenterna inte är tillräckligt förberedda för den fördjupning som krävs vid examensarbetet, och för att kunna uppfylla examensmålet *fördjupning inom en del av huvudområdet*. Även kursplanerna på avancerad nivå fokuserar på bredd och det finns ingen progression mellan kurserna vilket nämnden ser som problematiskt.

Bredd är "kutym nationellt" och kan ha ekonomiska orsaker. Det kan finnas både för- och nackdelar att bryta mot detta.

Det viktigaste är att teori och vetenskaplig metod kommer in tidigare än på grundnivå 2. Kanske måste ambitionen att studenterna ska läsa vetenskapliga texter på ett nytt språk tonas ner.

Tidigare profilering i litteratur eller lingvistik skulle ge möjlighet till mer fördjupning.

Utbildningen behöver inte heller vara enbart 3 terminer.

Utbildningens progression på avancerad nivå

Det finns ingen progression mellan kurserna på avancerad nivå utan de är öppna för studenterna att välja då de ges varje år. Kurser på andra terminen i ett tänkt magisterprogram har enbart grundkurser som förkunskapskrav.

Förkunskapskravet för magisterexamensarbete är endast 22,5 hp på avancerad nivå. Detta förhållande kan vara en följd av att examensarbetet skrivs över hela terminen och en anpassning till det flexibla upplägget.

Nämndens kommentarer

Det ska finnas en progression i kurserna på avancerad nivå, och denna regleras genom förkunskapskraven.

Förkunskapskrav för examensarbete är för lågt ställt och riskerar att leda till att studenter antas som inte klarar kursen. Krav att kandidatexamen måste finnas.

Skriftliga arbeten

Skriftliga arbeten där vetenskaplig form kommenteras görs inom alla delkurser utom i kurserna i muntlig språkfärdighet, men främst inom kursen *Språk- och kulturhistoria* med uppsats på grundnivå 1 och *Examensarbete* (kandidatexamen) på grundnivå 2, samt *Magisterexamensarbete* på avancerad nivå. Även inom lärarutbildningens språkdidaktiska kurser finns tydliga anvisningar om hur en vetenskaplig text ska formuleras och texterna kommenteras också mot denna bakgrund. Studenterna tränar processkrivning i Tyska 1. Från Tyska 2 förekommer skriftliga uppgifter kontinuerligt. Det finns också progression inom inriktningarna, i början t ex åtta meningar. Från termin 3 krävs längre svar där man tränas i att beskriva t ex litteraturvetenskapliga begrepp. Detta är samma alltså termin som examensarbetet, men ofta läser studenterna kurserna innan själva uppsatsen.

Cirka 5-7 examensarbeten skrivs per år på kandidatnivå, något enstaka på avancerad nivå. Det förekommer att studenter enbart går examensarbetskursen vid Högskolan.

I början ("B-nivå") är ämnesvalen styrda för att sedan bli friare, men lärarna måste ta ställning till om de kan handleda dessa. Förslag på öppna ämnen listas, delvis för att visa vilken nivå och omfång en uppsats ska ha. Lärarna är dock inte alltid insatta i de ämnen studenterna väljer.

VT14 genomfördes högre seminarier öppna för studenter med tanke på att förbereda dem för examensarbeten, dock inte under HT 14, men planen är att fortsätta med detta.

Studenterna har inga större problem med den skriftliga förmågan, som utvecklas och mognar under examensarbetet.

Grupphandledning tillämpas inledningsvis och studenterna delar sedan upp sig efter vald inriktning. Handledningstiden (15-20/timmar) räcker dock inte utan mer tid måste läggas ner.

Det finns inget systematiskt utbyte av uppsatser för att säkra att uppsatser från Högskolan håller samma nivå som vid andra lärosäten. Tyska vid Högskolan har erbjudit sig att organisera gemensamma seminarier om examensarbeten, men inget annat lärosäte har nappat. Detta beror sannolikt på tidsbrist, vilket är förhållandet vid alla lärosäten samt att nätbaserat samarbete inte heller passar alla.

Högskolans regel om 150 hp förkunskapskrav för kandidatexamensarbete tillämpas inte. Ämnet anser att det inte nödvändigtvis gynnar examensarbetet i tyska att studenten läst andra kurser. Oftast har dock studenterna andra kurser.

Nämndens kommentarer

Handledningstiden räcker inte till vilket kan peka mot att studenterna inte är mogna när de kommer till examensarbetet. Kanske behov av mer fördjupning (se *progression*).

Det finns diskrepanser mellan examensarbetskursernas lärandemål och betygskriterier på kandidat- och avancerad nivå, där betygskriterierna siktar lägre än kursmålen. Lärandemålen är skarpt formulerad vilket inte motsvaras i betygskriterierna. Antingen bör de krav för G som ställs i målen sänkas eller betygskriterierna skärpas. Målet "kritiskt utvärdera det egna lärandet..." motsvaras inte i betygskriterierna.

De skriftliga utlåtandena om examensarbeten säger inget om relationen till examensmålen. Det är inte nödvändigt med skriftliga bedömningar, det viktiga är att studenten får respons på betygssättning. Genom att tillämpa bedömningsmall/protokoll vid examination blir kriteriernas koppling till kursmålen tydliga, och arbetsbelastningen minskar.

150 hp regeln bör följas. Det går även att lägga in fler egna kurser, t ex metod, som förkunskapskrav för examensarbetet.

Även om det är svårt att etablera externa kontakter kring examensarbeten är det viktigt att läsa arbeten från andra lärosäten och diskutera kvalitet och bedömning inom ämnet.

Omvärldsbevakning

Under VT 14 har tyska ingått i en grupp av språkämnerna som genomgått en kvalitetsgranskning för att profilera sig inom web-baserade språkstudier och e-learning. Granskningen grundas på en mall från *European Association of Distance Teaching Universities*, EADTU, som anger olika benchmarks att förhålla sig till. Den slutgiltiga rapporten väntas i höst.

Lärare inom ämnet medverkar i:

- Samarbete med lärarutbildningen och övriga språk kring utvecklingen av ämneslärarprogrammet
- Benchmarking med övriga språk
- Ämnesgrupp "språkmöte" med samtliga språk; ämnesgrupp "uppsatshandledning" med övriga språk
- Ämnesgrupp "avdelningsråd" med ämnesföreträdare och studierektor

Studentinflytande

Lärare och studenter har omfattande kontakter som hanteras på olika sätt. En lärare har *student-skype*, i vissa kurser har erbjuds *office-hours*. Studenterna är vana vid snabba svar på mail.

Det finns inget system för vad som ska ske om ingen kursvärdering inkommer. Med få studenter kan det vara enklare att genomföra muntlig kursvärdering, även om det innebär att studenterna inte kan säga vad som helst. Sammanställning svaren på kursvärderingarna publiceras på fronter och presenteras på ämnesmötena. Kurser har ofta ändrats på grundval av utvärderingen. I utvärderingen anges också planerade förändringar.

Nämndens kommentarer

Nämnden uppfattar att de kursvärderingar som granskats är intetsägande med liten konkretion. De borde vara mer konstruktiva.

Anmärkningsvärt att enskild lärare hängs ut i kursutvärdering.

Internationalisering

Lärarutbyte utbyte inom Erasmus med Ludwig Maximilians Universität (LMU) i München. HT 11 och VT 14 har ämnet haft besök från en gästlärare från LMU.

Det har inte förekommit några studentutbyten under de senaste tre åren, vilket delvis kan förklaras med att många av våra studenter redan befinner sig i ett tysktalande land, har arbete eller är föräldralediga etc.

Internationellt perspektiv i undervisningen är en naturlig del inom språkämnen och många av våra studenter befinner sig i utlandet. Ämnet arbetar också med att skapa kurser som inte bygger på kontrastivitet mellan svenska och tyska för att erasmusstudenter ska kunna läsa grammatik i ett eget spår. Syftet är att kunna nå ut med vårt kursutbud även till länder utanför Sverige och Tyskland.

Många studenter har tyska som modersmål och därmed en naturlig anknytning till ett tysktalande land. Detta kommer väl till pass i kulturstudierna. Kulturella förflyttningar på nätet är inte lika synliga som fysiska men är ett slags utbyte som berikar undervisningen.

Tyska har haft många samarbeten på papperet men vi siktar på att verkligen samarbeta med några utvalda.

Lärarna deltar aktivt i för tyskämnet relevanta nationella och internationella konferenser, för att kunna säkra och utveckla de befintliga kurserna vad gäller anknytning till aktuell forskning, etablering av internationella kontakter och användning av IT inom språkundervisning.

- Flera lärare inom ämnet är delaktiga i ett EU-finansierat treårigt utvecklingsprojekt (2014-2016) som syftar till en web-baserad masterutbildning av språklärare i Vitryssland och Azerbajdzjan. Arbetet består i att utveckla moduler i ett omfattande läromedel som ska kunna användas i campus- och online-kurser.

- Ämnet är även delaktigt i ett utvecklingsprojekt om online-kurser i Tyska med universitetet i Bergen.

- Ämnet deltar i det så kallade Comolte-projektet, Consortium of Modern Language Teacher Education, där många länder deltar.

- Sedan HT14 är ämnet delaktigt i projektet "Digitysk", ett samarbete med Universitetet i Bergen för att utveckla web-baserad utbildning i tyska.

- En av lärarna är med som "Ortslektor" i det internationella nätverket för i utlandet verksamma tyska universitetslärare, lett av DAAD (tysk akademisk utbytestjänst). Detta innebär fortbildningar samt sponsring i form av ny tysk litteratur etc.

Nämndens kommentarer

Tyska har goda möjligheter att utveckla arbetet med interkulturella möten som en systematisk strategi, och bör synliggöra det interkulturella utbytet som redan finns i kurserna.

Framtidsperspektiv

Nationellt ser undervisningen tämligen likartad ut. Ämnet söker en tydligare profil utöver kvaliteten i den nätbaserad undervisning som är en särskild styrka.

Nämndens kommentarer

Studentbasen på avancerad nivå är liten. Det är nationellt problem att det finns små incitament för att läsa avancerad nivå. De flesta vill bli lärare men det ger inte mer i lön om man har magister- eller masterexamen.

Kanske nödvändigt med samarbeten med andra lärosäten. Om det är svårt att etablera kontakter med lärosäten inom Sverige, är det kanske lättare internationellt vilket även ger positiv effekt på internationalisering. Arbeta vidare med detta.

Ett förslag är att ha en masterexamen i språk där flera ämnen samarbetar vilket man har i Uppsala. Inom den tänkta KIG-mastern skulle flera program skapas vilket skulle göra behovet av små huvudområden på avancerad nivå mindre.

En smalare profilering avancerad nivå där kursutbudet anpassas för att möta en särskild kategori studenters behov skulle kunna locka studenter. I dialogen nämndes t ex kursen *Intermedialitet och nya medier* som är utformad med tanke på lärare.

Övrigt

Hemsidan är svåröverskådlig. Många inaktuella kursplaner ligger kvar.